Szeroko dyskutowana przez opinię publiczną, ustawa o ochronie dóbr kultury narodowej (Kulturgutschutzgesetz dalej: KGSG) została uchwalona 6 sierpnia 2016 roku. Komisarz Rządu Federalnego ds. Kultury i Mediów wydał szczegółowy przewodnik po nowym prawie, dostępny na stronach rządu federalnego. Nowelizacja prawa przyniosła w odniesieniu do archiwów znaczące zmiany. Dotychczasowy podział na dobra kultury i zasób archiwalny został zlikwidowany, a pod pojęciem" dóbr kultury", ustawa rozumie szeroki jej zakres pojęciowy, włączając w to również zasób archiwalny. Wszystkie materiały archiwalne w państwowych (federalnych), komunalnych archiwach oraz w archiwach sektora publicznego, podlegają KGSG, jako narodowe dobra kultury. Co więcej, dotyczy to również wszelkich instytucji z udziałem publicznym powyżej 50 %.

W przypadku instytucji prywatnych – w szczególności instytucji działających w sektorze gospodarczym - podlegają one zgodnie z par. 6 ustawie, jeżeli zostały zarejestrowane w katalogu narodowych dóbr kultury. Nasuwają się tutaj analogiczne rozwiązania funkcjonujące w polskiej ustawie archiwalnej, dotyczące ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego. Dotychczas archiwa, które z znajdowały się w tym katalogu, chronione były tylko przed wywozem ich za granicę, na co potrzebna była wyraźna zgoda organu regulacyjnego. W związku z tym, Związek Niemieckich Archiwów Gospodarczych (Vereinigung deutscher Wirtschaftsarchivare e.V. dalej: VdW) w procesie konsultacji do nowelizacji prawa, stał na stanowisku, że wpis w katalogu, na dotychczasowych zasadach, nie chroni we właściwy sposób archiwów gospodarczych przez ich zniszczeniem bądź utratą. Dzięki temu stanowisku w nowelizacji ustawy znalazły się zapisy mówiące o zakazie niszczenia i uszkadzania zasobu archiwalnego instytucji zarejestrowanych w katalogu. Mówi o tym § 18 ustawy. Prawo to stosuje się także w przypadku jednostek znajdujących się w trakcie procedury rejestracji w katalogu. W przypadku naruszeń tego prawa, a nawet podejmowania takiej próby, przywidziane zostały kary pozbawienia wolności do trzech lat lub kary pieniężne.
Nowa ustawa o ochronie dóbr kultury zawiera regulacje znacznie lepiej, niż dotychczas, chroniące archiwa podmiotów prywatnych. W dużej mierze stało się to za sprawą stanowiska przyjętego przez VdW, które w ten sposób zabezpieczyło interesy archiwów gospodarczych. Stowarzyszenie (VdW) funkcjonuje od 1957 roku. Poza funkcją doradczą w zakresie prowadzenia archiwów gospodarczych, wydaje specjalistyczne publikacje – podręcznik „Handbuch fur Wirtschaftsarchive. Theorie Und Praxis"- oraz od 1967 roku czasopismo Archiv und Wirtschaft.. W 2010 roku powołano do życia portal archiwalny „Wirtschaftsarchivportal" w skrócie WAP, czyli archiwa gospodarcze bez tajemnic. Po pierwsze i najważniejsze to to, że za sprawą jego uruchomienia wiadomo: gdzie, kogo i czego można w nim szukać. Portal zawiera bowiem wykazy większości archiwów przedsiębiorstw obejmujących niemiecką strefę językową, a więc poza Niemcami także Austrię i Szwajcarię.

Więcej: [Vereinigung deutscher Wirtschaftsarchivare e.V.]

Jolanta Leśniewska
AP Płock Oddział Kutno